

להתזדנע ולהגלות מהמדי התורה בכל דף בש"ס

שבת דף קיג

בענין קשר של קיימא

בשבת דף קי"ג. במתני', קושרין דלי בפסקיא אבל לא בחבל, רבי יהודה מתיר. כלל אמר רבי יהודה כל קשר שאינו של קיימא אין חייבין עליו.

- א -

קשר שאינו של קיימא בשאר דיני התורה

אמנם ר"ת חולק על דבריו, וכתב דאין צריך לקשור מחדש בכל יום, והוא מוכיח כן מדברי הגמ' בעירובין דף צ"ז. דמבואר שאסור לקשור קשר של תפילין בשבת, ומוכח מזה דקשר תפילין הוא קשר של קיימא, כי אם נאמר כדעת רבנו אליהו דצריך לקשור תפילין בכל יום נמצא דקשר תפילין כיון שעשוי לקשור ולהתיר בכל יום אינו קשר של קיימא, והיה בדין שיהא מותר לקשור קשר של תפילין בשבת. וכן כתבו התוס' בעירובין דף צ"ז. (ד"ה אביי).

אמנם בהגהות מרדכי ריש חולין מיישב דעת רבנו אליהו שסובר שצריך לקשור תפילין בכל יום ואפילו הכי אסור לקשור בשבת, וכתב דאע"ג דאינו קשר, אסור לקשור בשבת, משום דרחמנא קרייה קשר. והוא מסתייע לזה מדברי הגמ' בסוכה דף כ': דאי' דאע"ג דאהל שאינו עשוי ביד אדם אינו אהל, אפילו הכי שוורים שכריסן רחבה חוצצים מפני קבר התהום, והיו משתמשים בהם לתינוקות העוסקים בפרה להציל מפני הטומאה, משום דאף על גב דלאו אהל הוא, רחמנא קרייה אהל, דכתיב עור ובשר תלבישני, עכ"ד הגה"מ.

ובשו"ת אבני נזר שם סי' קפ"ג (אות ב') מוסיף דהיינו דכיון דאצל תפילין כתיב וקשרתם, והלכה למשה דצריך קשר תפילין, ומעתה לדעת רבנו אליהו דצריך לקשור תפילין בכל יום, נהי דלכאורה אינו נקרא קשר כיון שאינו של קיימא, עכ"ז על כרחך גלי קרא שזה נחשב קשר, אע"ג שאינו של קיימא, שהרי המצוה היא בקשר, והמצוה היא בקשר חדש בכל יום, ועל כרחך דגלי קרא שנחשב קשר, וא"כ אסור לעשותו בשבת.

וכתב באבנ"ז שם, דמוכח מזה דהטעם שרשאי לעשות בשבת קשר שאינו של קיימא הוא משום דקשר של קיימא אינו נחשב קשר כלל, ולא משום שזה תנאי במלאכת שבת שאינו עובר אלא בדבר המתקיים, דבשלמא אם הטעם הוא משום דכשאינו של קיימא אינו נחשב קשר, שפיר יש לומר דבתפילין כיון דגלי קרא דנחשב קשר לכן אסור לעשותו בשבת. אבל אם הטעם שרשאי לעשותו בשבת הוא משום דיש תנאי במלאכת שבת שאינו עובר אלא בדבר המתקיים, מה לי דבתפילין נחשב

הטעם שאינו עובר אלא בקשר של קיימא אם הוא משום דבשבת צריך מלאכה המתקיימת

- שו"ת אבני נזר -

א. בגדר הדבר שאינו חייב אלא אם עושה קשר של קיימא, ואם דעתו להתירו אין בו משום קושר דאין זה קשר של קיימא, בשו"ת אבני נזר או"ח סי' ק"פ (אות י') כתב דצריך ביאור בזה, דמאי שנא משאר המלאכות שעובר עליה אפילו אם בדעתו לבטל מה שעושה, כגון במלאכת הוצאה שעובר גם בהוציא על מנת לחזור ולהכניס, או במלאכת כותב כשכותב על מנת למחוק חייב.

והוא מבאר שם דגדר מלאכת קושר הוא מה שמחבר שני חבלים להיותם מחוברים כאחד, וכיון דאחד מכללי מלאכת שבת הוא שאינו עובר אלא כשהיא מלאכה המתקיימת, ובקושר שני חבלים ודעתו להתירן אין בזה חיבור המתקיים, שהרי דעתו שיהיה מחובר רק לזמן, וכשיעבור הזמן לא יהיה כבר מחובר, וכיון שאין החיבור מתקיים אין זו מלאכה המתקיימת.

אמנם בשו"ת אבני נזר סי' קפ"ג (אות א' ב' ג') כתב להיפך, כי שם כתב שאין לומר שהטעם שאינו עובר אלא בקשר קיימא הוא משום דמלאכת שבת הוא דוקא בדבר המתקיים, שהרי מדרבנן אסור לעשות בשבת גם מלאכה שאינה מתקיימת, ובמלאכת קשירה הרי מותר לקשור לכתחילה קשר בדעת להתירו ליומו, ואין בזה אפילו איסור דרבנן, ועל כרחך שהטעם אינו משום שבשבת צריך מלאכה המתקיימת. והוא מוכיח כן בעוד הוכחות, כמו שיבואר כאן בהמשך הדברים.

קשר תפילין אם צריך לקשור מחדש בכל יום / הטעם שאסור לעשות קשר תפילין בשבת / להלכה אם צריך שתפילין יהיו קשר של קיימא / השואל תפילין מחבירו ומשנה את הקשר

- תוס' בשם ר"א ור"ת, מרדכי, אבני נזר -

ב. בתוס' בחולין דף ט'. (ד"ה ואידך) כתבו דרבנו אליהו סובר דהקשר של תפילין צריכין לקשור מחדש בכל יום, כי זה בכלל וקשרתם לאות על ידיך.

אכן הרי הבאנו דברי האבנ"ז בסי' ק"פ ששם הוא מפרש שהטעם שמותר לעשות קשר שאינו של קיימא בשבת הוא משום שאינה מלאכת המתקיימת, ושם כתב באמת דבשאר דיני התורה גם קשר שאינו של קיימא נחשב קשר, ולא עוד אלא שבאמת הוא מוכיח כן מדברי רבנו אליהו שסובר שצריך להתיר ולקשור בכל יום ונמצא שקשר תפילין אינו של קיימא, ואפילו הכי הוא קשר לענין מצות תפילין, הרי דדוקא בשבת תלוי אם הוא קשר של קיימא, משום דצריך מלאכה המתקיימת.

והנה שם כתב דיש לדחות רא"י ז', דיש לומר דכמו שכתבו הר"ן והרא"ש בסוכה דף ד'. לענין סוכה שגבוהה למעלה מעשרים והניח תבן למעטה וביטלה, דסגי בביטול לשבעת ימים, שזהו שיעור משך זמן מצות סוכה, והכי נמי יש לומר דלענין תפילין נחשב קשר של קיימא במה שקשרו ליום אחד, דכל יומא מצוה באפי' נפשי'.

אמנם הוא מוכיח ממה שמעשים בכל יום שאדם שואל תפילין מחבירו ומתיר הקשר וקושרו לפי מידת ראשו וסופו להחזירו בו ביום ולהתירו כדי לחזור לקושרו כבתחילה, ואם כן אינו קשר של קיימא, ואפילו הכי כשר לתפילין, הרי דדוקא בשבת תלוי בדין קשר של קיימא.

וכפי האמור לעיל יש סתירה בדברי האבנ"ז, ואמור מעתה, שסתירה זו אינה רק לגבי טעם הדבר מדוע לא נאסר בשבת כי אם קשר של קיימא, אלא שמזה מסתעף גם סתירה להלכה למעשה אם יוצא ידי חובתו בתפילין שבדעתו להתיר היום את הקשר, כי לדבריו בסי' ק"פ שהטעם שמותר לעשות בשבת קשר שאינו של קיימא הוא משום דבשבת צריך שתהא מלאכה המתקיימת, לפי זה הרי כתב שבתפילין אין צריך שיהא קשר של קיימא, והוא מצדיק מה שנוהגין שמשנין קשר תפילין ועתיד להתירו ביומו, וזה להיפך ממה שכתב בסי' קפ"ג. א

קשר, מכל מקום עדיין יהא מותר לעשותו בשבת משום שבשבת צריך שיהא דבר המתקיים.

ובשו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ב' (אות ג') מבאר דבריו יותר, דמדברי המרדכי מוכח דמה שחייב בשבת רק על קשר של קיימא אינו מחמת חסרון במלאכת שבת משום שלולי זה אינו מלאכת מחשבת, אלא שהוא דין כללי דכל קשר שאינו של קיימא אין עליו שם קשר, דדוקא לפי זה מתבאר דכיון שיש לו שם קשר לענין תפילין הוי נמי קשר לענין שבת, אבל אם נאמר דדין קשר של קיימא הוא משום מלאכת מחשבת, מה מועיל מה שהוא קשר לענין תפילין שיתחייב לענין שבת, הרי לגבי תפילין אין צריך שיהיה קשר של קיימא כיון שאין בו תנאי דמלאכת מחשבת, לא כן בשבת דצריך מלאכת מחשבת.

וממוצא הדברים מחדש בשו"ת אבני נזר שם בסוף דבריו (אות ה') דיש ללמוד מדברי הגהות מרדכי הנ"ל דלדין דלא קיימא לן כרבנו אליהו אינו יוצא בתפילין אלא אם הוא קשר של קיימא, כמו שמצינו בשבת שאינו נחשב קשר אלא אם הוא של קיימא. דדוקא לרבנו אליהו דצריך לקשור בכל יום, במה שהתורה קראתו בלשון ו'קשרתם' גלי קרא דנחשב קשר אע"ג שאינו של קיימא, אבל לדין דלא קיי"ל כרבנו אליהו אין לנו גילוי שיחשב קשר כשאינו של קיימא.

ולכן כתב דמי ששואל תפילין מחבירו, אם הוא משנה את הקשר שיהא מתאים לפי מדת ראשו, אינו יוצא בזה מצות תפילין, שהרי קשר זה אינו של קיימא, שהרי אח"כ ישנו הבעלים את הקשר לפי מדת ראשם, ונמצא שאצל הראשון אינו קשר של קיימא. ומסיים, שמצוה לפרסם הדבר.

השלמות והוספות

שואל תפילין מחבירו ומשנה את הקשר / הבלד בין אם יחזור וישנה הקשר היום או מחר / הבלד בית התרת הקשר ובין קיצורו והארכתו

שו"ת ארץ צבי, מנחת שלמה -

א בשו"ת ארץ צבי סי' ז' להגה"ק מקוזליגוב ז"ל תלמידו של האבנ"ז מברר דין זה בשואל תפילין מחבירו ומשנה את הקשר להתאימו למדת ראשו, ואח"כ בהחזירו את התפילין לבעליו חוזר ומשנה אותו, אם יוצא בזה מצות תפילין, והוא מביא דברי רבו בעל אבנ"ז הנ"ל, והוא מציין שהוא סותר את עצמו בין שתי התשובות הנ"ל.

אמנם כתב דאפילו לפי דברי האבנ"ז בסי' קפ"ג שהעלה דאינו יוצא ידי חובתו בתפילין שאינו קשר של קיימא, עדיין יש למצוא תרופה על פי הסברא שכתב האבנ"ז בסי' ק"פ דיש לומר דלענין תפילין נחשב קשר של קיימא במה שקשרו ליום אחד, דכמו שכתבו הר"ן והרא"ש בסוכה דף ד'. לענין סוכה שגבוהה למעלה מעשרים והניח תבן למעטה וביטלה, דסגי בביטול לשבעת ימים, שזהו שיעור זמן מצות סוכה, הכי נמי יחשב קשר של קיימא במה שקשרו ליום אחד, דכל יומא מצוה באפי' נפשיה, וכתב שם, דנהי שמצינו סתירה בדברי האבנ"ז בעיקר הדין אם בתפילין צריך שיהא קשר של קיימא או לא, מכל מקום בסברא זו שכתב בסי' ק"פ דהשיעור של קשר של קיימא לגבי תפילין הוא שיתקיים למשך אותו יום, כמו שמצינו לענין סוכה דשיעור זמן ביטול תבן אל הסוכה הוא לשבעת הימים כשיעור משך זמן המצוה, על זה לא מצינו סתירה בדבריו, וא"כ אפילו אם נחמיר כדבריו בסי' קפ"ג עדיין יש להמציא תרופה שאם משאיר הקשר עכ"פ לאותו יום, ולא ישנהו בחזרה עד למחר, יחשב קשר של קיימא, ואז בודאי יוצא ידי חובתו.

אמנם בעצם הסברא שיחשב קשר של קיימא ליומו כיון שמבטלו לזמן מצותו, כמו שמצינו אצל סוכה, הוא מתקשה שהרי לדין דקיי"ל דלילה זמן תפילין ורק שבת וי"ט לאו זמן תפילין נמצא דמן התורה זמן תפילין הוא כל ימות החול ביום

ובלילה, וא"כ אין לומר דקשר ליום אחד נחשב קשר של קיימא משום דכל יומא מצוה באפי' נפשיה, שהרי מן התורה דלילה זמן תפילין נמצא שאין המצוה מוגבלת כלל באותו יום, אלא כל ימות החול הוא זמן אחד. וכתב דאולי צ"ל דמכל מקום אחרי שתקנו חכמים דמדברנן לילה לאו זמן תפילין נחשב כל יום ויום למצוה באפי' נפשי', וזה מועיל אפילו לדאורייתא שיחשב קשר של קיימא כשבדעתו להניחו ליום אחד, והוא מביא הוכחות לזה. והוא מכריע כן שאם צריכים לשנות הקשר יש לראות שיהא הקשר עומד עכ"פ ליום אחד.

אמנם בהמשך דבריו כתב שבעל שם משמואל זצ"ל בנו של האבנ"ז נזר זצ"ל כתב בתשובה שחומרת האבנ"ז הוא נגד המנהג, והוא מיישב דכיון שאין מתירין את הקשר לגמרי אלא שמקצרים או מאריכין אותו, י"ל דנחשב קשר של קיימא.

וכעין זה כתב במנחת שלמה שם (ד"ה ומה) דמה שאין העולם נוהרים בזה ואין חוששים לחידושו של האבנ"ז הוא משום שסוברים דקשר שאינו של קיימא היינו דוקא כשכל עיקרו של קשר הוא רק לזמן, ובעבור הזמן אינו צריך להקשר כלל. ולדעת רבנו אליהו כן הוא באמת, שבכל יום ויום בשעה שחולץ התפילין הוא מתירו ולמחר חוזר וקושר, וזה נחשב קשר שאינו של קיימא כיון שאחרי זמן לא יצטרך לאותו קשר כלל. אבל אם הקשר נעשה שיהא קיים לעולם, אלא שיצטרך לשנותו כדי להתאימו למדת ראשו, לא נחשב משום כך קשר שאינו של קיימא.

אמנם בעיקר הדין אם צריך קשר של קיימא בתפילין, כתב במנחת"ש שם דמדברי ר"ת משמע שסובר שקשר תפילין אינו צריך להיות קשר של קיימא, שהרי ר"ת שחולק על דעת רבנו אליהו הוא רק מפני קושייתו שאם כן שצריך להתיר הקשר בכל יום אמאי אינו רשאי לעשות קשר תפילין בשבת, ולא הקשה עליו דלפי דעתו נמצא שכל קשר תפילין הוא קשר שאינו של קיימא, ותקשה הא"י יוצא בו ידי חובת תפילין, ואם נאמר שבאמת צריך להיות קשר של קיימא, יותר היה לר"ת להקשות

- ב -

מגו דהוי קשר לשאר דיני התורה הוא קשר לגבי שבת

לתפילין הוי קשר לשבת. ובמנחת חינוך מצוה ל"ב במוסך השבת מלאכת קושר (אות א') מביא תירוץ זה בשם טעם המלך.

ובמנחת חינוך שם (אות ב') מיישב בסברא זו מה שמקשה בפרי מגדים סי' שיי"ז א"א סק"ו דלמה אסור להטיל ציצית בטלית בת ד' כנפות בשבת, וכדאי' בשבת דף קל"א. שאם צייץ טליתו בשבת חייב חטאת, הרי יכול לכונן להתירו באותו יום, ואין בזה איסור קשר כלל.

ועל פי האמור מתיישב היטיב, דאע"פ דבעלמא אם מכוין להתיר הקשר באותו יום אינו קשר של קיימא, מכל מקום בקשר של ציצית יש סברא דמגו דהוי קשר לענין ציצית הוי קשר לענין שבת, ולכן אינו רשאי להטיל ציצית בשבת, כי זה יחשב קשר של קיימא אפילו אם בדעתו להתירו. [א] [ב]

קשר תפילין מאחר שהוא קשר לגבי תפילין הרי הוא קשר לגבי שבת / הטעם שאסור להטיל ציצית בבגדו בשבת

- ישועות יעקב, פמ"ג, מנחת חינוך, מנחת שלמה -

ג. בישועות יעקב סי' כ"ה סק"ז מיישב קושיית ר"ת הנ"ל על רבנו אליהו שמקשה דאם צריך לקשור תפילין מחדש בכל יום אמאי אין רשאי לעשות קשר של תפילין בשבת, הרי אינו קשר של קיימא, וכתב דאפילו אם צריך לקשור תפילין בכל יום אסור לקשור בשבת, דאע"ג דבעלמא קשר שאינו של קיימא לא נחשב קשר, מכל מקום קשר תפילין כיון שנחשב קשר לגבי תפילין נחשב קשר לגבי שבת אפילו אם אינו של קיימא. כמו שמצינו סברא זו בסוכה דף ז'. דמחיצה שאינה כשרה לשבת, מכל מקום במחיצה של סוכה בתוך החג, נחשבת מחיצה גם לענין שבת, דמגו דהוי מחיצה לסוכה הוי מחיצה לשבת, והכי נמי מגו דהוי קשר

השלטות והוספות

ציצית ותפילין הוי קשר לענין שבת, שהרי עדיין אין זו מלאכה אצל כל אדם, שהרי נשים פסולות לקשור תפילין וציצית, ונמצא שקשר זה יחשב קשר דוקא אצל אנשים ולא אצל נשים, וא"כ אין זו מלאכה אצל כל אדם, ולא יהא מלאכה אפילו אצל אנשים. והוא מסיים שם כתב, וידעתי שיש להתקשקש בזה, מכל מקום לענ"ד הסברא נכונה, ע"כ.

והנה לפי הנחתו שאם באנו לחייבו מדין מגו דהוי קשר וכו' יש להחשיבו כמלאכה שאינה אצל כל אדם ואינו חייב עליה משום שבת, הרי תקשה גם במה שאמרו בגמ' לגבי מלאכת שבת דמגו דהוי דופן לענין סוכה הוי דופן לענין שבת, והיינו שבשבת שבתוך החג אם מוציא מסוכתו העשוי' שתיים כהלכתן ושלשית אפילו טפח לרשות הרבים חייב משום מלאכת שבת, אע"ג שאינה מחיצה לענין שבת, דמגו דהוי דופן לענין סוכה הוי דופן לענין שבת, ולפי הנחה הנ"ל תקשה דכיון שאצל נשים אין זו מחיצה שהרי פטורות מסוכה, נמצא שזו הוצאה דוקא אצל אנשים ולא אצל נשים, וכיון שאינה מלאכה לכל אדם, אין זו מלאכה. והיינו, דמה לו להקשות על דברי הפוסקים הנ"ל שכתבו דמגו דהוי קשר לענין ציצית הוי קשר לענין שבת שאינה מלאכה אצל כל אדם, הרי הפוסקים האלו לא המציאו דבר זה מעצמן מסברא בלא מקור מן הגמרא, שהרי הם רק השוו דין קשר בשבת למה ששנינו בגמ' בסוכה שם לענין הוצאה בשבת, ואם יש לו להקשות על סברא דמגו שאין זו מלאכה לכל אדם, היה לו להקשות כן על דברי הגמ' שם.

ואולי צריכים לחלק בין עשיית קשר שאינו של קיימא ובין תורת מחיצות שבת וסוכה, כי במלאכת קושר הרי המלאכה היא בעצם עשיית קשר של קיימא, אבל במחיצות הרי האיסור הוא מה שהוא מוציא מרה"י לרה"ר, אלא שצורת רשות היחיד נעשה על ידי המחיצות. וא"כ מה שמקשה דלא יועיל סברא זו דמגו דהוי קשר לענין ציצית הוי קשר לענין שבת משום שאינה מלאכה אצל כל אדם, זהו דוקא במלאכת קושר, דכיון שאשה שקושרת בדרך זה אין זה קשר, כיון שאינו קשר של קיימא, ואצל נשים ליכא סברא דמגו דהוי, א"כ גם אצל אנשים לא יחשב קשר, שאינה מלאכה אצל כל אדם.

אמנם במה שאמרו בגמ' דמגו דהוי דופן לסוכה הוי דופן לשבת, שהנידון הוא על הרשות עצמו אם הוא רשות הרבים או רשות היחיד, דהיינו אם מחיצה זו עושה לרשות היחיד, אמנם מצד המלאכה שע"י העקירה וההנחה אין שום הבדל בעשייתן בין נשים ואנשים, בזה אפילו אם נניח שנשים כיון שאינן במצות סוכה אין לחייבן על הוצאה מסוכה זו לרה"ר, דאצלם אין לומר מגו דהוי דופן לענין סוכה הוי דופן לענין שבת, מכל מקום כיון שאין שום שינוי בעצם צורת עשיית המלאכה, הרי זו בכלל מלאכה שאצל כל אדם.

ולא עוד, אלא דלפי זה יש לומר דכיון לגבי אנשים דינם כמחיצות לעשותו רה"י, הרי זה מחיצה גם לגבי נשים לעשותה מחיצה, ושוב הוי ל"י מלאכת הוצאה גם אצל

לדעת רבנו אליהו האיך יוצא ידי מצות תפילין, הרי כיון דכתיב וקשרתם צריך שיהא קשר של קיימא, ומוכח מדברי ר"ת דקשר תפילין אינו צריך להיות קשר של קיימא. [ובמנחת שלמה שם בהמשך דבריו כתב בזה בדרך נוסף, ויובאו דבריו להלן].

עבר והטיל ציצית בשבת אם הם כשרין / הבדל בין קשר של קיימא ובין קשר שאינו של קיימא

-מנחת חינוך -

[א] במנחת חינוך שם דן מהו הדין בעבר והטיל ציצית בטלית בשבת, אם הציצית כשרין באותו שבת או לא, וכתב דאם קשרין בקשר של קיימא שלא על דעת להתירן, כשרין בין בימות החול ובין בשבת זו, כי בימות החול אין לפוסלן מדין מצהב"ע, שהרי לא באה המצוה על ידי העבירה, דבלא העבירה היה יכול לקיים המצוה לציין אחר השבת, ולא עוד, אלא דגם בשבת זו עצמה כשרין הציצית ויוצא ידי המצוה, כי העבירה כבר נעשית, ובשעת המצוה אינו עושה עבירה, ודינה כמוצא מצה מרשות היחיד לרשות הרבים דאי' בירושלמי בפ"ג דשבת דאין בזה משום מצהב"ע.

אמנם אם צייץ טליתו בקשר שאינו של קיימא, דכפי האמור עיקר החיוב בשבת הוא מחמת הסברא דאמרינן מינו דהוי קשר לענין ציצית הוי קשר לגבי שבת, אפשר דהציצית פסולין, משום שבזה יש סברא לומר מה שאמרו דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, והיינו, דכיון שאם נאמר שהציצית הן פסולין נמצא דלא עשה איסור כלל, שהרי אם הם פסולין נמצא שאינו קשר כלל, שהרי עצם הקשר הרי הוא קשר שאינו של קיימא, אלא שאם הם כשרין לציצית ותפילין יש סברא לומר מגו דהוי קשר לענין ציצית הוי קשר לענין שבת, אכן אם נאמר שהציצית הם פסולים נמצא שלא עשה איסור כלל, בכהאי גוונא לדברי הכל אמרינן דאי עביד לא מהני והוי מצוה הבאה בעבירה, דהיכא שהמצוה גורמת שתיעשה העבירה, בזה יש סברא נוספת לומר שלא יצא ידי חובתו כדי שלא יהא עובר על העבירה, כמו שכתב בטורי אבן לרה"ר דף כ"ח. (ד"ה שלמים) לענין תוקע בשור של עולה, ונמצא דהציצית פסולים ואינו חייב משום שבת, כי לא עשה שום איסור כלל.

על ידי סברא דמגו אם נחשב מלאכה אצל כל אדם / דין נשים בטלול מסוכה לרה"י בשבת

-חמדת ישראל, ח' מהרש"ק, בית יצחק -

[א] בספר חמדת ישראל קונטרס נר מצוה בקונטרס שעל מנ"ח אות כ"ג (דף נ"ז: מדפי הספר) מעיר על דברי המנ"ח ושאר אחרונים שכתבו דבקשר של קיימא אם הוא קשר לגבי מצוה אחרת שוב אמרינן דמגו שהוא קשר לאותה מצוה הוא קשר לענין שבת, שהרי מצינו במלאכת שבת דאין עלה שם מלאכה אלא אם היא מלאכה אצל כל אדם, אבל אם אינה מלאכה אצל כל אדם אין עליה שם מלאכה, כדאי' בשבת דף צ"ב. דהנושא משאוי על ראשו פטור, משום שאין זה דרך סתם בני אדם. ומעתה בעושה קשר שאינו של קיימא אין לומר שהוא מלאכה מחמת מגו דהוי קשר לענין

סברא חיצונית בלא גילוי מקראי, וכמו שאמרו בסוכה דף ז' דמגו דנחשב מחיצה לענין סוכה נחשב מחיצה לענין שבת, שגם שם היא סברא בעלמא בלא גילוי דקרא. ולכן אין המרדכי מסתייע לסברתו מדברי הגמ' בסוכה דף ז' אלא מדברי הגמ' בסוכה דף כ': לענין אהל שאינו עשוי ביד אדם דאינו אהל, מכל מקום יש אהל שאינו עשוי בידי אדם דכיון דרחמנא קרייה אהל, כדכתיב עור ובשר תלבישני, לכן יש עליו דין אהל להציל מפני הטומאה.

ובמנחת שלמה ח"ב סי' ב' (ד"ה ומה) מבואר דתירוצו של הישוע"ק והמנ"ח הנ"ל הוא תירוץ שונה מתירוצו של המרדכי הנ"ל, כי לדברי המרדכי הטעם שאסור לקשור תפילין בשבת אע"ג שאינו של קיימא הוא משום שהתורה קרי' קשר, שהרי התורה אמרה 'וקשרתם', ולכן אסור לקשור בשבת אע"ג שאינו של קיימא, אבל תירוץ הנ"ל של הישוע"ק והמנ"ח אינו משום שהתורה קראתו קשר, שהרי בציצית אין לומר כן, כי לא מצינו בתורה שקראתו קשר, ועל כרחך דסברת הישוע"ק והמנ"ח היא

- ג -

גדר קשר של קיימא שיתחשב כדבר חדש

בזה אנו אומרים שדוקא אם בדעתו בעשייתו שיתקיים לעולם, אז נחשב כמלאכה במה שעושה דבר חדש, כיון שע"י הקשר יעשה לגוף אחד, אבל אם בדעתו להתירו אח"כ, הרי זה עדיין כמו שני דברים נפרדים. ולכן מותר להתיר קשר שאינו של קיימא, דמפני שעומד להתירו לא נחשב גוף אחד, ואין לו עכשיו שם מתיר.

וזהו כוונת המרדכי בביאור דעת רבנו אליהו דאסור לקשור תפילין בשבת אע"ג שאינו של קיימא, כי בקשר תפילין ודאי שנוצר דבר חדש, שהרי נגמר צורת הקשר שבזה התפילין נעשין כשרים להנחה, ולפיכך אע"ג שהקשר מצד עצמו אינו של קיימא, מכל מקום הרי נתחדש כאן ע"י הקשר שהתפילין נכשרו ע"י הקשר, ולפיכך נחשב גם קשר לענין שבת אע"ג שאינו של קיימא, כיון שנעשה בזה דבר חדש בכשרות התפילין. והיינו דהגרעון שיש במה שאינו קשר של קיימא דלכן נחשב שלא עשה דבר חדש, גרעון זה מושלם ע"י שהקשר מכשיר התפילין להנחתן, דבזה נחשב שעשה דבר חדש, ויש בזה משום מלאכת קושר. [ד] ה'

אפילו אם צריך לקשור בכל יום נחשב קשר במה שהוא מכשיר את התפילין

- מרדכי, מנחת שלמה -

ד. הבאנו לעיל דברי המרדכי בחולין הנ"ל שמיישב דעת רבנו אליהו דאסור לעשות קשר תפילין בשבת אע"ג שאינו של קיימא, דכיון דהתורה קראתו קשר לענין תפילין נקרא גם קשר לענין שבת. והנה בשו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ב' (אות ג' ד"ה ולכן) מבאר דסברתו הוא, דהנה יש לעיין למה לא מצינו תנאי שצריך שיהא של קיימא כי אם במלאכת קושר, [ולכמה פוסקים גם בתופר], ולא מצינו כן בשאר מלאכות, שהרי בכותב וחושב בדעתו על מנת למחוק מיד הרי הוא חייב, כל שהכתב מצד עצמו הוא מתקיים.

וכתב, דזהו משום דבכל מלאכה שבועשייתו עושה דבר חדש אשר לא היה מקודם, לא מעלה ומוריד מה שחושב לסותרו או למחקו אח"כ, ודוקא במלאכת קושר צריך שלא יהא בדעתו להתירו, משום שבקושר אינו עושה דבר חדש, והוא רק מחבר בין שני דברים הקיימים כבר, ולכן

השלכות והוספות

לחומרא זו.

ה' וכתב עוד דלפי זה מתיישב ג"כ קושית הפמ"ג הנ"ל מדוע אינו רשאי להטיל ציצית בשבת הרי יכול לקשור על מנת להתירו במוצאי שבת, אע"ג דבציצית לא כתוב בתורה מפורש שיש בו קשירה, כי אין זה תלוי אם כתוב בתורה בפירוש שיקרא קשר, אלא דכיון שבלי הקשר אינו מקיים מצות ציצית, ובקשירתו נעשית הציצית כשרה, נמצא דאפילו אם חושב בשעת הקשירה ע"מ להתירו למחר ודינו כקשר של קיימא, אפילו הכי חייב בשבת, דבזה ליכא הגרעון שיש בכל קשר שאינו של קיימא, שהרי נעשה בזה דבר חדש שנתכשרו הציצית ונעשה בגד ראוי ללבישה ויש בזה מלאכת קושר אע"ג שאינו של קיימא.

ובמנח"ש שם מדגיש שביאור זה אינו בדרך סברת האחרונים הנ"ל שכתבו על פי דברי הגמ' בסוכה דף ז'. דמגו דהוי דופן לסוכה הוי דופן לשבת, כי להאמור אינו משום שאומרים דמגו דהוי קשר לתפילין הוי קשר לשבת, אלא דזהו בלא סברת מגו, כי הגרעון שיש במלאכת קושר במה שאינו עושה דבר חדש שלכן צריך שיהא קשר של קיימא, זה נשלם בקשר תפילין ובקשר ציצית, כיון שהוא באמת דבר חדש.

נשים. וכבר נסתפק בזה בחי' מהרש"ק על מס' סוכה שם (ד"ה והנה נסתפקת) אם אצל נשים אמרינן ג"כ מגו דהוי דופן לסוכה הוי דופן לשבת, או דכיון שנשים פטורות ממצות סוכה ואינן צריכות להכשר דופן סוכה, אולי אין אומרים אצלם מגו דהוי דופן לענין סוכה. ובשו"ת בית יצחק אורח סי' נ"ה (אות ח' ולהלן) מסתפק ג"כ בזה, והוא מאריך בסברות לכאן ולכאן.

ד' וכתב דלפ"ז נמצא דקשר תפילין נקרא קשר אפילו אם אינו של קיימא, ומקיים בזה מצות וקשרתם, ואף על פי כן חייב בעשייתו בשבת, דבשבת חייב או בקשר של קיימא או בקשר שאינו של קיימא אלא שנתחדש על ידו איזה שינוי בדין. וכתב דלפי נדחה מה שכתב באבני נזר הנ"ל דמדברי המרדכי יש להוכיח שהשואל תפילין מחבירו אם משנה הקשר אינו יוצא ידי חובתו, משום דלדין דלא קי"ל כרבנו אליהו אין גילוי מקרא דקשר שאינו של קיימא נקרא קשר, ולפי האמור זה אינו, שהרי אין כוונת המרדכי לומר דעל כרחך לרבנו אליהו גלי קרא דאין צריך שיהא קשר של קיימא, אלא כוונתו לומר דבתפילין יש לו חשיבות קשר מפני שהוא מכשיר את התפילין, וזהו בין לרבנו אליהו ובין לר"ת. וכתב שם דלכן אין העולם חוששין

השעה 8:00 בבוקר והנה החדשות התורניות:

הזדמנות היסטורית שלא היתה:
להבין ולהנות מדברי ה'שאגת אריה' גם באמצע יום העבודה!

כזאת לא היתה בישראל מאז ומקדם, כשבתים מקדם בכדי להבין את דברי רבותינו הראשונים והאחרונים היה עלינו לעסוק במשך שעות על גבי שעות, וגם אז כולי האי ואולי כך נוצר מצב בו האנשים העמלים לפרנסתם, או לחילופין גם אכזרים אשר כל עסקם היה כלימוד ענין אחד, לא היה להם שמץ וידיעה בנושאים אחרים.

וגם כאשר נתחדשו המגמות, ולומדים הכירו חלקים נבחרים בש"ס, הרי שנושאים רבים ודברי ראשונים ואחרונים נשארו חתומים וחתם בתוך חתם.

אחרים וגם כאשר נתחדשו המגמות, ולומדים הכירו חלקים נבחרים בש"ס, הרי שנושאים רבים ודברי ראשונים ואחרונים נשארו חתומים וחתם בתוך חתם.

וכעת בהגלות נגלות עלינו אור "להתוודע" בו יוכל הלומד להתענג ולהתודע בשיעורים קצרים לאור נושאים מעגונים מידי יום ביומו בשמיעה ובקריאה

מה יתן לי "להתוודע" לחיים?

שאלות שיטן שבועיים

מבחנים בסגנון אמריקאי לשיטון הנלמד לחמן יעמדו לימים רבים

שול'ת מיוחד שאל את הרב

מטוי המערכת נהגים משל'ת פורה ובהיר עם רבני המערכת

שיעור יומי מוקלט ומתעד

שיעור עיוני בנושא מרכזי ב-25/10 דק' לבחירה ע"י מצ"ש מפורסמים במגוון שפות

שיעור יומי בדיוור ישיר

שיעור כן 4 עמודים בנושא עיוני על הדף בעריכה בהירה

להצטרפות ומנויים: 02-990-40-01

נעמט דעם דף היומי צום קומענדיגן שטאפל...

שמועסט עס אויס!

מיט "להתוודע" וועט איר שפירן א גאר אנדערע טעם אין לימוד דף היומי. איר וועט זיך באקענען מיט פארשידענע נושאים, און האבן א געשמאק אין לעבן. איר וועט האבן די געלעגנהייט צו רעדן דערפון צו אנדערע, ענטפערן אויף חזרה שאלה-בויגנס, און דברי תורה וועלן זיין "מחודדין בפוך".

ווערט א מעמבער היינט, בלויז \$4 א חודש

44.203.5193544

www.lehisvada.com

להתוודע
מחמדי התורה בש"ס

יעדן טאג א פרישע נושא • שיעור יומי דורך בארימטע מגי"ש • הערליכע גליון • שאל את הרב • פראגע בויגן

Take the daf to a new level

Embark on a new path

The beautiful topics, which will be discussed in the lehisvada shiurim encompass the entire spectrum of Jewish daily life.

You will not be learning gemara by rote, you will start living the gemara! Your yiddishkeit, your Shabbos and Yomtov will take on a new dimension like never before.

TMC • 718.925.2300

LEHISVADA
מחמדי התורה בש"ס

BECOME A MEMBER FOR \$4 A MONTH

718.298.2416

www.lehisvada.com

NEW TOPIC DAILY • DAILY SHIUR TO LISTEN AND WATCH • BEAUTIFUL PAMPHLET • ONLINE FORUM • ASK THE RAV • QUESTION REVIEW SHEET

Sponsored by